

สัตว์หิมพานต์ประดับพระเมรุ

ในพระราชพิธีพระราชทานเพลิงพระศพ

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา

สิริโสภาพัฒนวดิ

พลอากาศตรีอาวุธ เงินชูกลิ่น และคณะช่างจากสำนักสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร ได้ร่วมกันกำหนดรูปแบบการจัดภูมิทัศน์รอบพระเมรุ ให้จำลองป่าหิมพานต์ที่ตั้งอยู่เชิงเขาพระสุเมรุ ประกอบด้วยเขามอต้นไม้ รวมทั้งให้มีเหล่าสัตว์หิมพานต์นานาชนิดอาศัยอยู่ตามที่กล่าวไว้ในตำนาน ในครั้งนี้ กรมศิลปากรได้เชิญกลุ่มช่างปั้นปูนสดจากจังหวัดเพชรบุรี มาออกแบบและปั้นสัตว์หิมพานต์ทั้งหมดกว่า ๘๐ ชนิด จำนวนประมาณ ๑๖๐ ตัว และให้สำนักช่างสิบหมู่ดำเนินการลงสีบนตัวสัตว์หิมพานต์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสื่อความหมายคติความเชื่อเกี่ยวกับจักรวาลไตรภูมิ ให้ปรากฏเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและน่าสนใจมากขึ้น

กิเลน ลักษณะคล้ายสิงห์ ตัวเป็นเกล็ด เท้าเป็นกีบคู่ มีเขา

กิเลนปีก พื้นสีน้ำเงิน ไม่มีเขา ไม่มีเครา มีปีก

กิมิ รูปร่างคล้ายสุนัข มีเครา และขนคอ หางเป็นพวง

กบิลปีกขา ตัวและหัวเป็นลิง พื้นดำ มีหางนก และปีกที่ไหล่

กรินทรปีกขา ตัวเป็นช้าง พื้นสีดำ ปีกหางแบบนกสีแดงชาด

นกการเวก รูปร่างเป็นนก พื้นสีหงเสนอ่อน

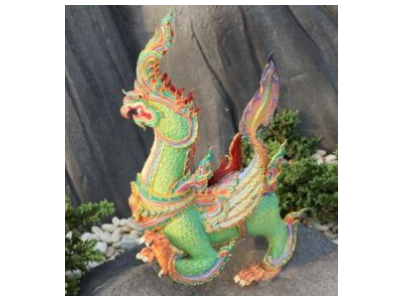
กฤษณวาริ หัวและตัวท่อนบนเป็นช้าง หางเป็นปลา

กุมภินิมิต ท่อนบนเป็นเทพ ท่อนล่างและหางเป็นจระเข้

ไกรสรนาคา ตัวเป็นสิงห์ หัวและหางเป็นนาค มีเกล็ดทั้งตัว พื้นสีน้ำเงินอ่อน

ไกรสรปีกขา ตัวแบบสิงห์ มีเกล็ด หัวและปีกเป็นนก สีทองอ่อน

ไกรสรจำแลง ลักษณะคล้ายมังกร ตัวและเท้าคล้ายสิงห์ พื้นสีม่วงอ่อน

ไกรสรควาฬ ตัวเป็นสิงห์ หัวเป็นวัว มีเขา หางเป็นหางม้า

ไกรสรวาริน หัวและตัวเป็นสิงห์ หางเป็นปลา

ครุฑ ลักษณะเป็นนกอินทรี แปลงเป็นรูปครุฑจักษ์นาค สีหงเสน สวมมงกุฎยอด

คชปีกขา ลำตัวท่อนอกและแขนคล้ายครุฑสีขาว หัวมีวงและงา ขนและหางคล้ายหงส์

คชปีกขลิษฐ์ หัวเป็นช้าง มีปีกแบบนก มีหางเป็นปลา

คชสีห์ ตัวเป็นสิงห์ สีม่วงอ่อน หัวมีวงและงาแบบช้าง

ทนต์ขีมา หัวเป็นนกการเวก ตัวเป็นครุฑ พื้นสีจันอ่อน

ทิชากรจัตุบถ สัตว์สี่เท้า แบบสิงโต มีปีกและหางเป็นนก

ทิชากรมฤค หัว ปีกและหางเป็นนก ตัวและขาเป็นกวาง

เทพกนิษฐ เทพกนิฐี ลำตัวและหน้าเป็นเทพ ท่อนล่าง ขา และหางเป็นแบบนก

เทพนรสิงห์ ท่อนบนเป็นเทพ ท่อนล่างเป็นสัตว์ มีเท้าเป็นกีบ

ดุรงค์ไกรสร ตัวเป็นม้า หัวเป็นสิงห์ พื้นสีหงเสน หางแปรง กีบดำ

ดุรงค์ปีกขนิษฐ์ ตัวเป็นม้า พื้นสีขาว มีปีกและหางเป็นนก สีเขียว ผมแปรง กีบสีดำ

ดิณสีหะ เป็นราชสีห์ พื้นสีเขียวอ่อน เท้าเป็นกีบ

นกหัสติลิงค์ ตัวเป็นนก หัวคล้ายสิงห์ มีวงและงาคลายช้าง

นรปีกขาไกรสร หัวเป็นสิงห์ ตัวเป็นนก

นาค งูใหญ่มีหงอน

นาคอัสดร ตัวเป็นม้า มีหัวและเกล็ดแบบนาค

นาคปีกขนิษฐ์ ตัวเป็นนกแบบหงส์ หัวเป็นนาค คล้ายสกุณเหรา พื้นสีหงษา

บัณฑุราชสีห์ เป็นราชสีห์ กินเนื้อ มีขนสีเหลืองอ่อน

ปีกขนิษฐ์ หัวเป็นนก ตัวเป็นสิงห์

พยัคฆไกรสีห์ ตัวเป็นสิงห์ หัวเป็นเสือ

พยัคฆนที ตัวเป็นเสือ หางเป็นปลา

พยัคฆเวณไตย หัวเป็นเสือ
ตัวเป็นครุฑ หางแบบหงส์

มกรคชสีห์
หัวเป็นคชสีห์
ลำตัวและหาง เป็นมังกร

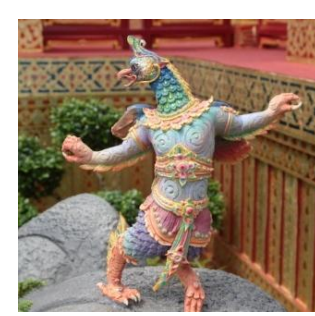
มถุนทิ หัวและตัวเป็นกวาง
หางเป็นปลา

มฤคเหมมราช
หัวเป็นเหมม ตัวเป็นกวาง มีปีก

มยุระคนธรรพ์ ศีรษะและลำตัว
เป็นคนธรรพ์ ท่อนขาและหาง
เป็นนกยูง มีปีกที่ใหญ่

มยุระเวณไตย หัวและหางเป็น
นกยูง ลำตัวและมือเป็นครุฑ

มารีศ ท่อนบนเป็นยักษ์
ท่อนล่างเป็นกวาง

มังกรสกุณี หัวเป็นมังกร
ตัวเป็นนก

มังกรวิหค หัวเป็นมังกรตัวเป็น
สัตว์สี่เท้า พื้นสีม่วงแก่ ปีกและ
หางเป็นนก

มัจฉามังกร
หัวและตัวเป็นมังกร
หางเป็นปลา

ระมาด สัตว์สี่เท้าคล้ายตัว
สมเสร็จ มีวงเล็ก ๆ
ตัวเป็นเกล็ด

วเนก้าพู หัวและตัวท่อนบน
เป็นลิง ท่อนล่างเป็นทอยสังข์

วารีกุญชร ตัวเป็นช้าง หูและ
หางเป็นครีบและหางปลา
พื้นสีม่วง ครีบและหางสีเขียว

สกุณเหรา หัวและหางเป็นเหรา
หรือนาค ตัวเป็นนก

สกุณไกรสร ตัวเป็นสิงห์
หัวเป็นนก ไม่มีปีก พื้นสีหงดิน

สกุณคชสีห์
หัวเป็นคชสีห์ มีปีกและหางเป็นนก

สกุณมังกร หัวเป็นนก ลำตัวและ
หางเป็นมังกร

สตาญ พญานกในเรื่อง
รามเกียรติ์ กายเป็นสีเขียว

สัมพาที พญานกในเรื่อง
รามเกียรติ์ กายเป็นสีแดงชาด

สินธพนัทธิ เป็นตัวม้า หางเป็น
ปลา น่าจะหมายถึงม้าน้ำ
พื้นสีขาว ครีบหางสีแดงชาด

สินธพกุญชร ตัวเป็นม้า หัวเป็น
ช้าง มีหงอน พื้นสีเขียวอ่อน
หลังและกีบสีดำ

สินธูปักษิ ตัวเป็นนก
หางเป็นปลา พื้นสีน้ำเงิน

สิงห์ หรือ ราชสีห์ ตัวเป็นสิงห์
เท้าเป็นเล็บ หางเป็นปล้อง

สิงห์ปีก
หัวและตัวเป็นสิงห์ มีปีก

เสือปีก
ตัวเป็นเสือ มีปีกแบบนก
พื้นสีเหลือง

สีหคคคา หัวเป็นสิงห์ ลำตัวเป็น
เกล็ด เท้ามีเล็บแบบช้าง
พื้นสีม่วงแก่

สีหรามังกร ตัวเป็นสิงห์
หัวเป็นมังกร พื้นสีหงดิน

สุบรรณเหรา ตัวเป็นครุฑ
หัวคล้ายพญานาค มีเขา

สุบรรณเหมมราช
หัวเป็นเหมมราช
ตัวและหางเป็นครุฑ

เสือปีก ตัวเป็นนก หัวเป็นเสือ
พื้นสีเหลือง

หงส์ เป็นนกในตระกูลสูง
เป็นพาหนะของพระพรหม

เหมมราช ตัวเป็นสิงห์ หัวเป็นเหมม
หางสีขาว

เหมวาริ หัวเป็นเหมมราช ลำตัว
มีครีบและหางเป็นปลา

เหมราอัสตร ตัวเป็นม้า หัวเหม
หางสีขาว พื้นสีดำ

เหรา
ลักษณะเหมือนนาค
มีสีขาแบบมังกร

อสุรปักษา ตัวเป็นไก่ที่ขามีเดียว
ท่อนอก มือ และหัวเป็นอสุร
พื้นสีเขียว ปีก หางสีแดง

อสุรวายุภักซ์ ตัวเป็นนกอินทรี
หน้าเป็นยักษ์

อัสปรปักษิ
นางฟ้า มีปีกแบบนก

อัสตรวิหค ตัวเป็นม้า หัวและคอ
เป็นนก ตัวสีเหลือง สร้อยคอและ
ปีกสีหงชาด หางและกีบเท้าสีดำ

อัสตรเหรา ตัวเป็นม้า หัวเป็นแบบ
มังกร มีเขาและเขรา
พื้นสีม่วงอ่อน